

. Από την Ποντιακή λαογραφία

. Σ Η Μ Α

Ο.- Τό ποντιακό θέατρο καί ή έθνικολαογραφική του σημασία. Μιά συνέντευξη μέ καλλιτεχνικούς παράγοντες του Ποντιακού Θιάσου Θεσσαλονίκης - Τήν εκπομπή αὐτή γράφει καί έπειμελεῖται ό Στάθης Ψυσταθιάδης. Συμμετέχει ό Χρύσανθος. Στή λύρα ό Γιωργούλης Κουγιουμτζίδης, ό Γιώργος Κουσίδης καί ό Παναγιώτης Ασλανίδης. Τό πρόγραμμα παρουσιάζει ό Πέτρος Καλπακίδης.

. τό σήμα σβήνει

• Η μελέτη των στοιχείων του ποντιακού λαϊκού πολιτισμού είναι τό αντικείμενο της προσπάθειας, που ονομάζεται ποντιακή λαογραφία. Τούτη ή μελέτη μπορεί νά γίνει στό θέατρο, αλλά καί μέ μία έμπεριστατωμένη ανάλυση ενός ποντιακού δημοτικού άσματος, χορού, έθιμου κλπ.

Δέν άρκει όμως ή μελέτη, άκόμη καί όταν είναι επιστημονική. Τά ήθικά διδάγματα από κάθε λαϊκό πολιτισμό πρέπει νά επιδράσουν πάνω σέ όλες τίς εκδηλώσεις του σύγχρονου βίου. Γι' αυτό χρειάζεται καί ή π ρ ο β ο λ ή, μέ ένα όποιοδήποτε τρόπο, του ύλικού, που συγκεντρώνεται. Τούτη άκριβώς τήν άποστολή έχει ή καλλιτεχνία, που στηρίζεται πάνω σέ ανάλογα θέματα, σέ μύθους δηλαδή καί σέ θρύλους, που δημιουργεί ή λαϊκή φαντασία, τό άνάνυμο πλήθος του λαού.

• Η καλλιτεχνία έχει διάφορες μορφές. Μιά από αυτές είναι καί τό θ έ α τ ρ ο. Τό ήθογραφικό θέατρο βρίσκεται σέ άμεση σχέση μέ τήν λαογραφία.

Τό ποντιακό θέατρο στάθηκε, σάν ένα μέσο συναγωγής καί προβολής λαογραφικού ύλικού, μία πηγή πάρα πολύ γόνιμη καί ένας φάρος πνευματικός άρκετά φωτεινός. Τό ποντιακό θέατρο είναι θέατρο ή θ ο γ ρ α φ ι κ ό. Σάν τέτοιο, επιδρά πολύ ευεργετικό στή διαμόρφωση του ήθικού βάθρου του σύγχρονου έλληνικού πολιτισμού. • Η σημασία του ποντιακού θεάτρου είναι αυτό χρημα έθνικολαογραφική.

Πρέπει νά σημειωθεί, ότι ποντιακά θεατρικά ή θ ο γ ρ α φ ι κ ά έργα γράφηκαν άρκετά. Τά ιστορικού περιεχομένου ποντιακά έργα είναι σχετικώς λίγα. • Αλλά καί από αυτά, ελάχιστα στάθηκαν σάν θ ε α τ ρ ι κ ά έργα. Όταν από τό θέατρο λείπη ή θ ε α τ ρ ι κ ή δ ρ α σ η, τό έργο, άπ' αυτό τό λόγο καί μόνο, δέν μπορεί νά ονομάζεται θ ε α -

τ ρ ι κ ό .

Λένε, πώς τὰ ιστορικά θεατρικά έργα δυσκολεύουν πολύ τούς συγγραφείς, γιατί υπάρχει ή δέσμευση από τὰ συγκεκριμένα ιστορικά περιστατικά καί γεγονότα, πού πρέπει νά περιγράφουν καί νά παρουσιάζουν μέ ακρίβεια, όποτε ή δημιουργική συμβολή τοῦ συγγραφέα περιορίζεται, μέ αποτέλεσμα τό έργο νά εἶναι άφηγηματικό, περιγραφικό κλπ., χωρίς θεατρική δράση καί πλοκή. Είναι μιά άποψη. Όμως, ό δημιουργός μπορεί εύκολα νά βρῇ τόν μῦθο μέσα από τὰ ιστορικά στοιχεία καί, μέ βάση αὐτόν, νά δημιουργήσῃ τό έργο του, χωρίς νά παραποιῇ τίποτε ή νά ύστερήσῃ σέ τίποτε.

Κοντά μας έχουμε τόν συγγραφέα ποντιακῶν θεατρικῶν έργων, δικηγόρου. Στάθη Εὐσταθιάδης, καθώς καί τὰ βασικά στελέχη τοῦ ποντιακοῦ θεάσου Θεσσαλονίκης, πού, στή συνέντευξή τους μέ μέλος τοῦ ραδιοφωνικοῦ μας συγκροτήματος, μᾶς δίνουν διάφορες πληροφορίες σχετικά μέ τό καινούργιο έργο τοῦ Στάθη "Εὐσταθιάδης " Τό Κάστρεν κι οἱ Τραντέλλενοι ", πού εἶναι ἕνα ιστορικό δράμα σχετικό μέ τή ζωή τῶν ποντίων.

Καί αρχίζουμε μέ τόν συγγραφέα τοῦ έργου κ. Εὐσταθιάδη.

Ο.- Κύριε Εὐσταθιάδη, πώς τοποθετεῖται τοπικά καί χρονικά τό καινούργιο σας έργο καί τί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό παρουσιάζει;

Ε.- Δέν ἐπιτρέπεται, βέβαια, νά ἀνακρινώσῃ στήν ἐκπομπή αὐτή τήν ὑπόθεση τοῦ έργου μου, άφοῦ τοῦτο θά παιχθῇ μπροστά σέ θεατές διαφόρων περιοχῶν τῆς χώρας, οὔτε καί νά ἀναλύσω τήν σημασία του. Ἡ ἀπάντηση στήν ἐρώτησή σας εἶναι, ὅτι τό έργο μου " Τό Κάστρεν κι οἱ Τραντέλλενοι ", τοποθετεῖται χρονικά μέν στό έτος 1461 καί τοπικά, στόν Πόντο, εἰδικώτερα στήν Τραπεζούντα. Προσπάθησα νά παρουσιάσω ιστορικό έργο θ ε α τ ρ ι κ ό . Στάθηκα πρὶςσότερο καί ἐπέμενα στόν κ ρ ι τ ι κ ό ἔ λ ε γ χ ο τῶν ιστορικῶν γεγονότων, παρά στήν περιγραφή τους. Τό έργο παίχθηκε στό Λανατόριο Ἀσβεστοχωρίου καί ικανοποιηθήκαμε ὅλοι από τήν ὑποδοχή τοῦ κοινοῦ. Δέν μπορῶ ὅμως, ὅπως εἶναι φυσικό, νά πῶ περισσότερα γιατί...

Ο.- Καταλαβαίνω. Γι' αὐτό θά ἀπευθυνθῶ στόν ἕνα ἐκ τῶν σκηνοθετῶν, κ. Βάνια Ὑγρόπουλο.

Καί πρῶτα ἀπ' ὅλα, κ. Ὑγρόπουλε, σκηνοθετεῖτε μαζί μέ τόν κ. Μιχάλη Κυνηγόπουλο, νομίζω, τό καινούργιο αὐτό έργο τοῦ κ. Εὐσταθιάδης. Δύο σκηνοθετεῖται...

Β.- Μάλιστα. Δύο σκηνοθετεῖται. Κάπως ἀσύνητες. Ἐν τούτοις τό έργο ᾠδήγησε πρὸς τὰ ἐκεῖ. Παρουσιάζει μιά πάρα πολύ πλούσια δράση μέ πάρα πολλά

έπεισόδια." Έπρεπε λοιπόν να αναλάβωμε δυό άνθρωποι μαζί τό βάρος αυτό και είμαι ικανοποιημένος από τήν συνεργασία μου μέ τόν συνάδελφο κύριο Κυνηγόπουλο.

Ο.- 'Ο κ.Κυνηγόπουλος τίλέει για τό ζήτημα αυτό;

Μ.- Πράγματι,ή ίδιορ-υθμία αυτού του έργου,οι έκρηκτικές του σιηνές, χρειάζονταν πάρα πολύ προσοχή.Μέ τόν αγαπητό κ. 'Υγρόπουλο φροντίσαμε τόσο πολύ,ώστε να παρουσιάσωμε τήν παράσταση,από κάθε άποψη,όσο τό δυνατόν τέλεια.'Ο ένας συμπληρώναμε τόν άλλον και οι δυό μας συμβουλευόμεθα τόν συγγραφέα,όταν είχαμε άπορίες.

Ο.- Κύριε 'Υγρόπουλε, πώς τό είδατε τό έργο;

Β.- Θέατρο ένατό τοίς ένατό,ώραιο ιστορικό δράμα,καθόλου βαρύ,καίτοι ιστορικό.

Ο.- Οι δικές σας έντυπώσεις κ.Κυνηγόπουλε;

Μ.- "Όταν τό πρωτοδιαβάσαμε,μās δημιουργήθηκαν ώρισμένα έρωτήματα για τις διάφορες πρωτοτυπίες του.Μās προκάλεσε περίεργες έντυπώσεις και είχαμε κάποιο φόβο για τήν καλή οργάνωσή του,διότι παρουσίαζε,πράγματι,άρκετές δυσκολίες από άπόψεως σκηνηνικών,κοστουμιών,φροντιστηριακών πραγμάτων κλπ."Υστερα από δοκιμές τεσσάρων μηνών περίπου,τό παίξαμε στο Λανατόριο 'Ασβεστοχωρίου,πρός φυχαγωγίαν των άσθενών του,τήν περασμένη Κυριακή.Οι έντυπώσεις μας από τήν παράσταση ήταν πάρα πολύ καλές.Τό κοινόν έμεινε κατενθουσιασμένο.Νομίζω,ότι " Τό Κάστρεν κι οι Τραντέλλενοι " είναι τό πρώτο ποντιακό ιστορικό δράμα,πού δίδεται θεατρικά,πάρα πολύ πετυχημένα.

Ο.- 'Αναφορικά μέ τά σκηνηικά και τά κοστούμια;

Β.- ~~Είχαν~~ του Γιάννη Ταΰγανίδη.

Ο.- Ναι,κ.'Υγρόπουλε,ό κ.Ταΰγανίδης και μέ τις μακέτες του και μέ τήν άλλη εργασία του,φανέρωσε,πώς είναι ένας αληθινός καλλιτέχνης.Τά σκηνηικά και τά κοστούμια του άφησαν κατάπληκτο τό κοινόν.Παρουσίαζαν μία παράσταση πολύ φαντασμαγορική.Σέ σχετική έρώτηση,μās είπε: "Όταν διάβασα τό έργο αυτό του κ.Ευσταθιάδη,ή ψυχή μου φτερούγισε στόν Πόντο.Ξεχύλισε αυθόρμητη ή έπιθυμία της ψυχής μου να κατασκευάσω εγώ τά σκηνηικά και τά κοστούμια.Τήν ανάγκη αυτή,τήν αίσθάνθηκα & σαν ιερό καθήκον.Τό έργο " Τό Κάστρεν κι οι Τραντέλλενοι " μου έδωσε τήν ευκαιρία να δοκιμάσω έντονη χαρά και συγκίνηση σκύβοντας πάνω στό μόχθο να σκηνογραφήσω αγαπημένα τοπία του Πόντου,να μαικτάρω τιμημένες ένδυμασίες και όπλα των δοξασμένων προγόνων μου".Πρέπει όμως να τονισθῇ,ότι και ή έντέλεση των σκηνηικών από τόν Γιώργο

συμμεωνίδη ήταν άφογη και έπιμελημένη από κάθε άποψη.

Α.- Καί τώρα ως προς τά τραγούδια και τούς χορούς στην παράσταση...

Μ.- 'Ως προς τά τραγούδια, πού είναι άρκετά και όργανικά δεμένα με τό έργο, διαπιστώθηκε, ότι κάνουν μεγάλη έντύπωση και ιδιαίτερα τό ποντιακό έμβατήριο "Είμερ Τραντέλλενοι".

Β.- 'Ως προς τούς χορούς, πού είναι έπίσης όργανικά δεμένοι με τό έργο, τό λόγο έχει ο υπεύθυνος και ο κορυφαίος του χορού Μιχάλης Ααραβελάς.

Ο.- Σωστά. Λοιπόν κ. Ααραβελά.

Κ.- Χόρεφα, έπί κεφαλής ομάδος χοροϋ, πολλές φορές. Παρουσιάσαμε, με την ευκαιρία διαφόρων ποντιακων έκδηλώσεων, τούς ποντιακούς μας χορούς, όμως τή φορά αυτή ένιωσα, ότι δέν χορεύω άπλως, αλλά, με την ευκαιρία του χοροϋ, εκφράζω ^{με} εγώ και οι συνεργάται μου, διερμηνεύουμε αίσθήματα ολοκλήρου του ποντιακού λαοϋ. Τό έργο μς έδωσε την ευκαιρία νά ζήσουμε στιγμές έθνικης υπερηφάνειας. 'Η συγκεκριμένη σκηνή, τά σκηνικά, ή άτμόσφαιρα γενικά, μς έκαναν έμας τούς χορευτάς νά νιώσουμε, ότι έπιτελούμε, την ώρα του χοροϋ, έθνική τελετουργία υπό την έξαρση της ποντιακής λεβεντιάς. Είμαι υπερήφανος, πού συμβάλλω στην έπιτυχία αυτής της παραστάσεως.

Ο.- Κύριε Ααραβελά, ποίτοι είναι οι συνάδελφοι' σας στό χορό;

Κ.- 'Ο Χαράλαμπος Τσαρσιταλίδης, Βίκτωρ Ήυσταθιάδης και άλλοι, πού με πολύ άγάπη και πάθος χορεύουν τούς ποντιακούς χορούς.

Ο.- 'Ο ρόλος σας κ. 'Υγρόπουλε σάς άρέσει;

Β.- Συμβαίνει τό εξής: Μοϋ άρέσει ως ρόλος και μισώ πάρα πολύ τό συγκεκριμένο ιστορικό πρόσωπο. Πρόκειται για ένα σατανά.

Ο.- 'Εσάς κ. Κυνηγόπουλε;

Μ.- Μοϋ άρέσει πάρα πολύ ο ρόλος του αυτοκράτορα. Με σιλαβάνουν κυριολεκτικά ώρισμένες δραματικές σκηνές.

Ο.- Κύριε 'Υγρόπουλε, ποίτοι άλλοι καλλιτέχνες συμπράττουν στην παράσταση αυτού του έργου;

Β.- 'Ο ποντιακός θίασος Θεσσαλονίκης αποτελείται από τούς πιο έπιλεκτούς καλλιτέχνες, πού έχει νά παρουσιάση τό ποντιακό θέατρο. Συμπράττουν ο Πέτρος Ααλπανίδης, Φρόσω Ααλατζίδου, Τάκης Σουσαμίδης, Άννα Θεοδωρίδου, Χέρης Δαμιανίδης, Βασίλης Ροδόπουλος, Γιώργος Συμεωνίδης και άλλοι. Έχομε δέ υπέροχο υποβολέα, την Μαρία Ήυσταθιάδου. 'Ο θίασός μας είναι πάρα πολύ καλά συγκροτημένος.

Ο.- Τί έχετε νά προσθέσετε κ.Κυνηγόπουλε;

Μ.- Αισιοδοξοῦμε γιά τίς μελλοντικές παραστάσεις τοῦ καινούργιου αὐτοῦ ἔργου τοῦ Στάθη Εὐσταθιάδη " Τό Κάστρον κι οἱ Τραντέλλενοι ". Μετά τό 'Ασβεστοχώρι, ὁ ὅμιλος μας θά δώσῃ στήν Καστοριά, ὑπό τήν αἵγίδα τῆς Εὐξεινου Λέσχης Καστοριᾶς, τό ἔργο αὐτό στίς 20 Νοεμβρίου καί τήν ἐπόμενη Κυριακή στήν Προλεμαΐδα.

Ο.- Καί ἐδῶ στήν Θεσσαλονίκη;

Μ.- Μέσα στόν Δεκέμβριο. Πάντως, τή δεύτερη μέρα τῶν Χριστουγέννων ὅπωςδήποτε.

Ο.- Ἐδῶ τελειώνει ἡ συνέντευξη μέ βασικά στελέχη τοῦ Ποντιακοῦ Θιάσου Θεσσαλονίκης, πού μᾶς μίλησαν γιά τό καινούργιο ἔργο τοῦ Στάθη Εὐσταθιάδη " Τό Κάστρον κι οἱ Τραντέλλενοι ", ποντιακό ἱστορικό δράμα.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Στή συνέχεια τοῦ προγράμματος τὸς μας, θά ἀκούσετε δίστιχα τῆς Ξενιτειᾶς.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

"Ομορφα δίστιχα τῆς ἀγάπης.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Μέ τούς ἀκόλουθους σκοποὺς κλείνομε τό πρόγραμμά μας .

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

. Σ Η Μ Α

Κοντά σας καί πάλι, τό ἐρχόμενο Σάββατο, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ.

. τό σῆμα σβήνει

... δέν μπορεῖ νά ὀνομα...
... ἔργα εἶναι
... ἔα τ ρ ι κ ῆ
... ἔα τ ρ ι κ ῆ